

PLENUMVERGADERING

van

DONDERDAG 22 JUNI 2017

Namiddag

Samengevoegde vragen van

- mevrouw Véronique Caprasse aan de minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie over "de stijging van het aantal leefloners bij studenten" (nr. P2173)
- [mevrouw Valerie Van Peel aan de minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie over "de stijging van het aantal leefloners bij studenten" \(nr. P2174\)](#)
 - o [antwoord van de minister](#)
 - o [repliek](#)
- mevrouw Muriel Gerkens aan de minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie over "de stijging van het aantal leefloners bij studenten" (nr. P2175)
- de heer Egbert Lachaert aan de minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie over "de stijging van het aantal leefloners bij studenten" (nr. P2176)

Véronique Caprasse (DéFI): Monsieur le président, monsieur le ministre, comme vous le savez, l'explosion du nombre de jeunes bénéficiant de l'aide des CPAS n'est pas un phénomène nouveau mais il s'accroît dangereusement.

Je me réjouis d'avoir lu dans la presse que cela vous préoccupe, tant pour les étudiants qui doivent financer leurs études que pour les jeunes bénéficiaires du revenu d'intégration sociale. Vous auriez demandé à vos services d'investiguer quant aux causes afin de prendre les mesures adéquates.

J'espère toutefois que votre réflexion n'aboutira pas uniquement à une mise en place d'un projet individualisé d'intégration sociale spécifique pour les étudiants, puisque vous avez déjà évoqué cette piste. Je pense que le problème est bien plus vaste, monsieur le ministre, et qu'il ne suffira pas de donner quelques consignes de plus aux CPAS. Je vous invite notamment à lire le dernier rapport annuel de l'ONEM à propos de l'exclusion des allocations d'insertion et du durcissement des règles décidées par votre gouvernement.

Je ne vais pas ici aligner les chiffres repris dans ce rapport mais il est clairement démontré que ces jeunes sont touchés de plein fouet par ces mesures, outre le fait qu'une grande partie des personnes qui n'ont plus droit au chômage vont frapper à la porte des CPAS.

Monsieur le ministre, réaliserez-vous un véritable audit de l'explosion du nombre des jeunes qui s'adressent aux CPAS afin d'en inventorier toutes les causes? Le cas échéant, seriez-vous disposé à remettre en cause les politiques fédérales qui génèrent la pauvreté chez les jeunes et chez ceux qui doivent s'adresser aux CPAS?

Valerie Van Peel (N-VA): Mijnheer de minister, u hebt vandaag inderdaad cijfers bekendgemaakt over het stijgend aantal studenten met een leefloon. U zei dat het in 2016 in Vlaanderen zou gaan om 5 400 studenten, in Brussel om meer dan 8 200 en in Wallonië zelfs om ongeveer 13 500.

De eerste vraag is of u eigenlijk zeker bent van deze cijfers. Immers, onlangs gaf u mij cijfers tot half 2016 en daaruit bleken er ongeveer 6 000 studenten minder te zijn met een leefloon. Misschien beschikt u over een nieuw monitorsysteem, anders vind ik dit vreemd.

Hoe dan ook, net zoals in alle leeflooncijfers en ondanks het lagere bevolkingsaantal spannen Brussel en Wallonië hier in totale cijfers toch weer de kroon. Ik meen dat dit blijvende aandacht vraagt maar het moet ons ook niet blind maken voor het feit dat er een algehele problematiek is waarvoor er ook in Vlaanderen aandacht moet zijn.

Om te beginnen wil ik waarschuwen voor een al te negatieve beeldvorming telkens deze cijfers de krant halen. In het OCMW waarvan ik voorzitter ben, zie ik ook heel wat studenten en telkens stel ik vast dat de brede ondersteuning die zij van onze maatschappelijk assistenten krijgen bij hun project er veelal toe leidt dat zij aan het einde van de rit een succesverhaal schrijven. Zij raken ook uit die carrousel.

Wij moeten af geraken van het negatieve beeld dat terecht komen bij het OCMW oproept. Op zich is dat niet per definitie een negatieve zaak. Er is een onderzoek geweest van de POD MI in 2015 waaruit bleek dat maar liefst 80 % van die studenten daadwerkelijk afstudeert of voort studeert. Op dat punt zijn er dus absoluut goede zaken te vertellen. Met de steun van de maatschappelijk assistenten kunnen betrokkenen ervoor zorgen dat zij op latere leeftijd nooit meer een beroep moeten doen op het OCMW. Men moet dus opletten voor een al te negatieve lezing van sommige cijfers in dit verband, al blijft deze materie een aandachtspunt.

U belooft te zullen onderzoeken wat de stijging van het aantal precies veroorzaakt. Dat moet uiteraard worden bekeken. Een van de elementen waarvoor u volgens mij zeker aandacht moet hebben, betreft de autonomie van de OCMW's.

Het onderzoek naar de onderhoudsplicht van de ouders en het onderzoek of zo'n student wel echt behoeftig is, gebeurt niet in alle OCMW's op dezelfde manier. Het is bijvoorbeeld algemeen geweten dat zulks in Gent amper gebeurt. Uit de cijfers blijkt trouwens dat het aantal studenten met een leefloon in Gent twee keer zo hoog ligt als in Antwerpen. En dan spreek ik nog niet over de Waalse grootsteden. Wij mogen daar niet blind voor zijn.

Ik heb jongeren gekend wier ouders hen niet meer wilden steunen.

Mijnheer de minister, zult u dit element meenemen in uw onderzoek naar de reden van de stijging?

[\(naar boven\)](#)

Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): Monsieur le président, monsieur le ministre, le nombre d'étudiants qui bénéficient du CPAS en vue de poursuivre leurs études a en effet été multiplié par sept: ils sont vingt-sept mille, chiffre impressionnant. Je cite la réaction qui vous a été attribuée: "C'est interpellant. Je vais mettre en place un nouveau contrat PIIS qui sera réellement orienté vers l'emploi." Monsieur le ministre, j'en suis abasourdie et choquée! Le premier boulot d'un étudiant n'est-il pas d'étudier? En tout cas, il ne consiste pas à travailler, mais à mener des études dans le but d'acquérir des qualifications pour travailler. En clair, la mission des employés du CPAS est de l'accompagner dans le cheminement de ses études.

Je me permets de mentionner quelques chiffres. D'abord, 70 % de ces étudiants sont cohabitants. Trois quarts d'entre eux sont issus de familles qui vivent dans la pauvreté – et dont le nombre continue d'augmenter. Si l'un d'eux doit venir demander de l'aide auprès du CPAS, c'est parce que sa famille est pauvre. Mon interprétation est que ce sont les mesures d'austérité, parmi lesquelles l'exclusion de tout droit au chômage, qui les plongent dans une précarité croissante.

Ensuite, 39 % de ces jeunes suivent l'enseignement secondaire. Allez-vous aussi leur imposer un contrat individuel d'intégration sociale "orienté emploi"? Ils doivent suivre leur formation de base.

Nous avons déjà eu l'occasion de discuter en commission des discriminations dont cette frange de la population est victime. À ces jeunes qui ont le courage d'entreprendre des études, qui viennent de milieux difficiles, qui doivent demander l'aide du CPAS et obtenir une bourse, qui doivent travailler en

plus de leurs études, on retire une part de leur revenu d'intégration s'ils ont des revenus complémentaires. En outre, on ne leur laisse pas le choix des études, contrairement aux autres étudiants.

Monsieur le ministre, il faut mettre fin à cette discrimination. J'espère vous avoir mal compris. Par conséquent, j'aimerais sincèrement que vous me répondiez que je me suis trompée dans l'interprétation de votre réponse que j'ai lue ce matin dans la presse.

Egbert Lachaert (Open Vld): Mijnheer de minister, ik hoorde daarnet een heel negatieve interpretatie van de cijfers.

Mijnheer de minister, u hebt gezegd dat het aantal studenten dat een beroep doet op een leefloon, op het OCMW, drastisch gestegen is. Tegenover 2002 is dat aantal 7 keer hoger.

Wij kunnen dat op twee manieren bekijken. Net als collega Van Peel zie ik in ons OCMW het aantal studenten stijgen. Natuurlijk, als de dienstverlening beter bekend is, en als de drempel tot de socialedienstverlening laag is, kan men de mensen die in moeilijkheden zitten makkelijker helpen. Dat ziet men in de cijfers. Dan stijgt het aantal personen dat daar terechtkomt om een beroep te doen op een leefloon. Op zich hoeft die stijging dus geen negatieve zaak te zijn.

Het is iets anders wanneer het uit de hand begint te lopen en wij onze middelen oneigenlijk beginnen te besteden aan bepaalde groepen terwijl wij ze misschien beter aan anderen zouden geven. Dan begin ik mij lichtjes zorgen te maken over de evolutie van die cijfers. Ik zie in ons eigen OCMW dat die stijging zich doorzet. Men beroept zich heel vaak op een verbroken band tussen de ouders en de student.

In de meeste OCMW's, de OCMW's die dit degelijk aanpakken, bestaat de onderhoudsplicht en kijkt men hoe men het geld van de ouders kan terugvorderen. Maar als die band verbroken is, als de relatie slecht is, zijn er billijkheidsredenen om het niet terug te vorderen. Ik vraag mij af of de OCMW's wel voldoende tools hebben om dit goed te controleren. Ik vind dat die tools vandaag ontbreken.

Als wij het aan de ouders zelf vragen, winnen zij er financieel bij als zij zeggen dat de band verbroken is. Dan wordt de onderhoudsplicht immers niet toegepast.

Ik meen dat wij hier aandachtig voor moeten zijn en ik ben blij dat u dit thema opgenomen hebt.

Mijn concrete vraag is: hoe interpreteert u die cijfers? Op zich hoeft men ze niet als negatief te zien, maar zij zijn exponentieel stijgend.

En welke tools wilt u ter beschikking stellen van de OCMW's om dit beter op te volgen?

Minister **Willy Borsus**: Mijnheer de voorzitter, beste collega's, dames en heren, wij stellen inderdaad vast dat het aantal studenten dat een GPMI geniet, sinds enkele jaren constant stijgt. De cijfers zijn nu bekend. In 2002 werden de volgende aantallen studenten met een leefloon genoteerd.

Pour Bruxelles, 615 bénéficiaires; pour la Flandre, 847; pour la Wallonie, 2 192. En 2002, nous avons donc un total de 3 654 bénéficiaires d'un PIIS étudiant.

En 2016, les chiffres sont effectivement, madame Van Peel, de 27 133 bénéficiaires au total, soit 8 263 pour Bruxelles, 5 400 pour la Flandre et 13 470 pour la Wallonie.

J'apporterai une nuance car l'année 2002 est celle de la mise en place du dispositif. Il n'a que partiellement été développé durant l'année 2002. L'année vraiment complète est celle de 2003. Il a d'ailleurs été observé qu'entre 2002 et 2003, le nombre de bénéficiaires concernés avait doublé.

Voor een grondigere analyse van de omvang en de oorzaken van het fenomeen verwijs ik u graag naar de studie "Focusnota nr. 16 Studenten en het leefloon" uit september 2016 van de POD Maatschappelijke Integratie. Dat document is beschikbaar op de website van de POD.

Die vaststelling is alleszins verontrustend, zowel door de omvang van het fenomeen als door de verschillen tussen de Gewesten van ons land. Voor een groot stuk zijn die verschillen natuurlijk het gevolg van de uiteenlopende sociaal-economische situaties van de drie Gewesten.

Ik wens mij niet te beperken tot die vaststelling. Ik opteer in het dossier voor een meer voluntaristische benadering.

Je veux vraiment aider plus efficacement les jeunes, les bénéficiaires et les étudiants. Au premier regard, on peut se dire: "Tant mieux l'outil est utilisé et un plus grand nombre de jeunes font des études." Cela leur confèrera plus de chances pour leur avenir.

J'ai un autre chiffre à partager avec vous. En matière d'intégration professionnelle, après une année, seulement 30,2 % des personnes qui ont bénéficié d'un PIIS étudiant sont effectivement au travail. Si je compare avec les jeunes bénéficiaires d'un minimex, je constate que 23,7 % d'entre eux sont au travail après un an. La différence est finalement très faible.

Je perçois ce chiffre de 30,2 % comme un échec. C'est insuffisant, surtout dans une situation où, on le sait, les emplois sont créés et se développent, et où des emplois sont vacants.

Je me fixe donc l'objectif de 50 % de bénéficiaires qui, après un an, à la sortie de leur PIIS étudiant, seront effectivement au travail.

In deze context wens ik een GPMI in te voeren dat daadwerkelijk op tewerkstelling is gericht. Ik zal nog deze zomer richtlijnen in die zin geven aan de OCMW's. Meer in het bijzonder wens ik een professionele balans, een stand van zaken te ontwikkelen voor de begunstigde.

Ten tweede wens ik een betere begeleiding te ontwikkelen op het einde van en na de studies.

Ten derde wens ik er op toe te zien dat de OCMW's zich richten naar initiatieven voor jobcoaching of – begeleiding.

Ten vierde wens ik de link te maken met de gewestelijke diensten, enzovoort, enzovoort.

En ce qui concerne le devoir d'aliments, mon but est d'améliorer la procédure. Des outils plus efficaces doivent être mis à la disposition des CPAS pour vérifier que les débiteurs d'aliments sont sollicités avant que la société ne le soit.

Un mot de conclusion: ma démarche est tournée vers les jeunes, vers les étudiants, et est profondément respectueuse. Je ne peux pas me satisfaire du fait qu'une année après leurs études, seulement trois jeunes sur dix soient au travail. Nous devons progresser. Je le fais en étant à votre écoute, croyez-le bien.

[\(naar boven\)](#)

Véronique Caprasse (DéFI): Monsieur le ministre, je vous remercie. J'entends que vous êtes pleinement conscient des manquements de ce système et que vous voulez atteindre un taux de 50 %. Mais je ne suis pas satisfaite de la réponse. Je ne vois pas comment vous allez faire. C'est ce que j'aurais voulu entendre. Je reviendrai en commission avec de nouvelles questions, parce que cela mérite le questionnement.

Valerie Van Peel (N-VA): Mijnheer de minister, u zegt dat slechts iets minder dan 30 % doorstroomt naar een job achteraf. Ik denk dat dat sowieso de eerste jaren na de studie wat moeilijk is. Het is nog steeds het beste voor een jongere dat hij zo'n diploma kan halen. Ik zeg het nog eens, ik zie heel veel succesverhalen in mijn OCMW op dat vlak.

Maar het is natuurlijk ook wel belangrijk – en daarop zetten wij bijvoorbeeld in – dat een maatschappelijk assistent met iemand die reeds een heel moeilijke start had, die niet omringd wordt, die op niets kan terugvallen, ook gaat kijken naar de keuze van de studie. Mevrouw Gerkens, u wilt er weer vrijheid

blijheid van maken, maar wij zullen niet elke studie aanvaarden. Men moet immers bekijken of men een studie kiest die meteen tot doorstroming kan leiden. En dat is wel sociaal, want dan onderzoekt men hoe men een en ander kan beïnvloeden voor iemand die geen ander opvangnet heeft.

Mijnheer de minister, ten slotte kom ik toch nog eens even terug op hetgeen collega Lachaert ook zei. U moet ook eens bekijken of de OCMW's wel degelijk toetsen of de relaties tussen ouders en kind daadwerkelijk verstoord zijn. Wij kijken daar alvast zeer hard op toe en ik ben reeds op zaken gestoten die achteraf niet zo koosjer bleken te zijn. Ongetwijfeld gaat niet elk OCMW even streng te werk.

[\(naar boven\)](#)

Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): Monsieur le ministre, comme vous, évidemment, je trouve positif que de plus en plus de jeunes vivant des situations financières difficiles, dans des familles pauvres, poursuivent des études. C'est positif aussi que le CPAS puisse les y aider.

Mais j'aurais aimé vous entendre dire, de manière vraiment très claire, que l'accompagnement de ces jeunes, pendant leur période d'apprentissage, vise à les aider à réaliser des études qui correspondent à ce qu'ils savent et à ce qu'ils projettent de faire. Grâce à ce type d'accompagnement, ils pourront avoir des facilités afin de développer leurs compétences, et leurs chances de trouver un emploi augmentera. Ensuite, il s'agira de les accompagner lors de la recherche d'un emploi.

Mais se fixer un objectif d'emploi et fixer des contraintes, comme vous le faites, vis-à-vis des travailleurs sociaux et non pas privilégier la qualité des études, cela entraîne des effets pervers et négatifs.

De plus, je ne peux vraiment plus accepter que, parce qu'une personne est pauvre et vient d'une famille pauvre, elle ne puisse pas avoir les mêmes choix que les autres jeunes. Nous devons pouvoir choisir nos études pour qu'elles nous conviennent. Si nous voulons orienter les jeunes, alors nous nous devons de tous les orienter. Mais ce n'est pas parce qu'une personne est pauvre et qu'elle a besoin de la solidarité, qu'elle ne peut pas choisir ses études et son parcours de formation comme les autres étudiants.

Egbert Lachaert (Open Vld): Mijnheer de minister, er zijn, mijns inziens, twee elementen..

Ten eerste, wat de onderhoudsplicht betreft, is de conclusie dat de lokale OCMW's daarmee pragmatisch, maar correct moeten omgaan. De OCMW's die dat niet doen, werken dat soort cijfers in de hand. Het is dus aangewezen om geval per geval goed te bestuderen. Misschien moet samen met de OCMW's eens bekeken worden welke tools er nog zijn om die zaken goed te kunnen controleren.

Ten tweede, uit wat ik hier daarnet hoorde, blijkt dat men niet goed begrijpt wat een GPMI is en wat de bedoeling is van ieder OCMW. Het maakt niet uit wie het beleid voert in een OCMW, de OCMW-voorzitters in dit land, in het zuiden en het noorden, hebben de taak om iedereen individueel zo goed mogelijk te helpen, zo goed mogelijk maatschappelijk te integreren en studies te helpen begeleiden. Het gaat niet altijd over mensen die oorspronkelijk in de armoede zaten. Het gaat bijvoorbeeld ook over familiale banden die doorbroken werden, wat een individuele aanpak behoeft, maar het GPMI is net daarvoor voorzien. Er is geen enkel probleem met het kader.

U moet ons alle tools geven en goede afspraken maken. De cijfers moeten goed worden nagekeken, maar het zou mij ook interesseren te zien hoe de onderhoudsplicht door de tijd heen geëvolueerd is en wat de last is die effectief op de samenleving terechtkomt en gerecupereerd kan worden. Misschien is dat voer voor een later debat.

Het incident is gesloten.